

ARBOGA KOMMUN

Yttrande om Västmanlands länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2024 - 2027

Kommunstyrelseförvaltningen
2023-07-24

Innehåll

1	Synpunkter på problemområden.....	3
2	Synpunkter på arbetssättet med effektkedjor	5
3	Synpunkter på sammanslagen strategi	6

1 Synpunkter på problemområden

I remissversionen på sida 22 står att *Frågan om hälsa kan således ses både som en konsekvens av graden av jämställdhet och som en förutsättning för att nå de jämställdhetspolitiska målen*. Av de identifierade problemområden som beskrivs på s. 11-13 finns inte ojämsälld hälsa (psykisk, fysisk och andra typer av hälsa) inom exempelvis utbildning med som ett eget område, vilket skulle kunna läggas till då det finns kända korrelationer mellan hälsa och de andra nationella delmålen, samtidigt som jämställd hälsa är en grundläggande förutsättning i sig för att uppnå ett jämställt samhälle. Hälsa som strategisk utgångspunkt passar därmed bra in i den problemorienterade strategin, där förståelse för olika gruppers (kvinnor och män, killar och tjejer i olika åldrar, utrikesfödda, personer med funktionsnedsättning med flera) psykiska och fysiska hälsa sätts i centrum samt hur hälsa på olika sätt kan påverkas och påverka. Detta utesluter inte ett parallellt arbete med de andra identifierade problemområdena, som är högst relevanta och på flera sätt integrerade i hälsofrågan.

Statistik från Kolada visar att kvinnor generellt sett mår sämre än män i Arboga, exempelvis sett till indikatorer som självskattat hälsotillstånd, sjukpenningtal och långtidssjukskrivna. De senaste årens utveckling inom ramen för ovan nämnda områden pekar också i negativ riktning, särskilt för kvinnor. Statistiken för kommunen visar därtill att kvinnor i lägre utsträckning än män är fysiskt aktiva, räknat på fysisk aktivitet minst 150 min/vecka.¹

Vidare visar statistik från undersökningen Liv & hälsa ung att den allmänna hälsan hos skolelever i årskurs 7, 9 och 2 på gymnasiet i Arboga skiljer sig markant mellan killar och tjejer. En betydligt mindre andel tjejer än killar (49 kontra 70 %) anser sig ha en god hälsa, vilket är problematiskt ur ett jämställdhetsperspektiv. Undersökningens resultat pekar bland annat på att tjejer genomgående känner sig mer stressade och har sämre psykisk hälsa än killar. Därutöver är det en avsevärt större andel killar än tjejer i det undersökta urvalet som rör på sig och tränar minst 3 gånger per vecka.² Arboga kommun samhandlar gärna för en mer jämställd

¹ Källor: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor (HLV), Liv & Hälsa (LH), Försäkringskassan

² Liv & Hälsa ung 2023, kommunbilaga Arboga

hälsa, exempelvis inom ramen för arbetsmarknad, utbildning och fritid men även andra områden.

Ett annat mönster i Arboga som framgår av statistiken är att flickor generellt sett klarar sig bättre rent resultatmässigt än pojkar i skolan, vilket även innebär att flickor i högre utsträckning blir behöriga till vidare utbildning som yrkesprogram på gymnasiet samt universitets- och högskoleutbildning³. Om andelen män ska öka inom kvinnodominerade bristyrken behöver också studieresultaten jämnas ut mellan könen, för att göra ett sådant utbildnings- och yrkesval möjligt för fler män. Samtidigt behöver incitamenten bli fler för män och kvinnor att välja en karriär inom omsorgsyrken exempelvis. I enlighet med den utskickade remissversionen är det likväl ett högst aktuellt problemområde med könssegregerade utbildnings- och yrkesval, som Arboga kommun gärna är med och samhandlar kring.

Kommunen ställer sig därtill bakom att samhandla kring all form av arbete för att förebygga samt motverka våld och destruktiva maskulinitetsnormer, särskilt i relation till utsatta grupper som barn och unga, äldre, Hbtqi och funktionsnedsatta.

³ Källor: Skolverket och SCB

2 Synpunkter på arbetssättet med effektkedjor

Gällande arbetssättet med effektkedjor finns det klara fördelar med att koppla ihop problem och dess bakomliggande orsaker med effekter och mål, samtidigt som organisatoriska förutsättningar och prestationer läggs till i kedjan. Inte minst för att skapa en röd tråd i verksamheten, identifiera hinder och få en helhetsbild. Det är även fördelaktigt att sätta fokus på åtgärder och dess konsekvenser, så att arbetet inte stannar av vid analys och kartläggning.

Myndigheter arbetar som bekant med flera olika mål där dessa inte alltid är förenliga med varandra. I Ekonomistyrningsverkets beskrivning av "Verksamhetslogik" nämns just hantering av målkonflikter, som innebär att olika mål krockar och därigenom leder till minskad måluppfyllelse.⁴ Det betyder i sin tur att verksamheten behöver göra konkreta avvägningar där vissa värden prioriteras före andra, samtidigt som det ska råda "perspektivumgänge" där alla perspektiv inom exempelvis Agenda 2030 får plats och grupper inte sätts mot varandra. En utmaning som då kan uppstå är hur avvägningen mellan olika mål och värden ska göras inom ramen för specifika områden, särskilt om det handlar om motstridiga mål som har med kommunens kärnuppdrag att göra eller kopplar mot olika gruppers rättigheter och livskvalitet. Det kan därtill vara svårt att hitta balansen mellan att problem eller mål blir tillfälligt nedprioriterade kontra helt och hållet lagda på is. Önskvärt vore därför att det även fanns en inbyggd strategi för just hantering av målkonflikter, samt en vägledning för vilka avvägningar som i bästa fall kan och bör göras gemensamt på mer övergripande nivå för att komma till bukt med problemområdena. Detta för att uppnå likvärdighet i hur vi tänker och arbetar med detta i regionen.

En ytterligare positiv aspekt av verksamhetslogik som modell är att den går att använda gemensamt för samverkan, där olika aktörers bidrag tydliggörs och hur dessa kan komplettera varandra.⁵ Även här kan det antas att gemensamma avvägningar behöver göras mellan aktörernas olika tänkta effekter, för att dessa i så hög utsträckning som möjligt tillsammans ska leda till slutmålen.

⁴ [Verksamhetslogik - ESV forum](#)

⁵ Se samma källa som ovan

3 Synpunkter på sammanslagen strategi

En fördel med att sammanföra alla jämställdhetspolitiska mål i en och samma strategi är som nämnt att de i hög grad är sammanflätade och påverkar varandra. För att förstå och effektivt arbeta med ett problem kan flera andra områden också behöva vävas in i analys och ligga till grund för praktiska åtgärder. En möjlig nackdel med att ha en sammanslagen strategi kan vara att den blir för omfattande samt svår att tillämpa och följa upp, vilket regeringen tar upp i sin skrivelse från 2016.⁶ Inom ramen för föreslagen strategi möjliggör modellen för verksamhetslogik framtagande av indikatorer för varje tänkt effekt, vilket i sin tur underlättar uppföljning.

Ett möjligt upplägg är som tidigare nämnt att de två delmålen kopplat till mäns våld mot kvinnor och jämställd hälsa fungerar som strategiska utgångspunkter i en och samma strategi, med vilket menas att de både verkar som medel för att närma sig de andra delmålen och som slutmål i sig. För att på ett förenklat sätt överföra det till en effektkedja; en viss prestation antas leda till en mer jämställd hälsa eller minskat våld inom ett specifikt område, vilket i sin tur antas medföra en högre grad av ekonomisk jämställdhet inom det aktuella området och möjligen andra närliggande områden, som följaktligen antas resultera i en långsiktigt mer jämställd hälsa och/eller att våldet mot kvinnor upphör i samhället.

Det här sättet att tänka utesluter givetvis inte parallella analyser och tänkta åtgärder eller effektkedjor med andra faktorer som grund. Att ett starkt samband finns mellan våld i nära relationer och folkhälsa är dock väletablerat, likaså att våld i nära relationer är ett genomgripande samhällsproblem som grundar sig i och spänner över flera olika områden.⁷

⁶ Skr. 2016/17:10, s. 110

⁷ SOU 2014:49, s. 19